

Novena del patró de Sabadell, de mossèn Josep Prat, impresa a Barcelona el 1846. Al costat, *Rosa mística*, poemari del 1942, primer llibre publicat legalment en català després de la guerra civil.

mateix, que generaven molta producció en forma d'opuscles, quaderns i llibres, no solament de fulls volants, periòdics i cartells, exclosos de la catalogació.

El període més ric en iniciatives editorials, en plena correspondència amb el que s'esqueia a tot el país, va ser el comprès entre el 1925 i el 1936, i ho va ser particularment pel que fa al llibre català.

Fora de Barcelona, afirma Bengual Berenguer, Sabadell va ser un dels llocs més destacats d'aquest esclat. La desclousa editorial sabadellenca és el resultat de la confluència de tres corrents.

Primer, la revitalització de l'activitat intel·lectual en el camp de les esquerres i de l'anarquisme—aquí, en castellà—des de la fi de la segona dècada del Nou-cents, inclosa l'expressió institucional de l'Ajuntament republicà dels primers anys 30, i que es caracteritzarà per una pluralitat d'iniciatives de diversa volada.

Segon, la producció literària i assagística local d'orientació conservadora, que no solament era la que disposava de més oferta, sinó també, dins la modèstia del context local, la que tenia una demanda més forta i sobretot més estable. Aquest corrent va fructificar en la Biblioteca Sabadellenca impulsada per Joan Costa i Deu, de la Lliga Regionalista. Del 1925 al 1936 va publicar 34 volums.

El tercer corrent és la formació de la Colla de Sabadell dels Oliver, Trabal i Obiols, que fou capaç de promoure el projecte editorial de més projecció i qualitat, les edicions de La Mirada. Va publicar divuit volums entre el 1925 i el 1930, un dels quals era el de Josep Pla.

La impremta Sallent. De les nombroses imprentes que no paren de fundar-s'hi des del 1853, la que va assolir el màxim reconeixement fora de la ciutat va ser la de Joan Sallent Prat (1879-1936). La impremta Sallent va fer obres de gran qualitat per a editors locals (Biblioteca Sabadellenca, La Mirada, Edicions de la Comissió de Cultura de l'Ajuntament, Publicacions La Fona) i també de Barcelona (El Toisón de Oro, Diana, Barcino, Ediciones La Políglota, Llibreria Catalonia, Llibreria Verdaguer, Edicions de la Mà Trencada, Edicions Populares Literàries...). Durant la guerra civil va treballar per als Serveis de Cultura de la Generalitat.

La impremta Sallent va ser la preferida pels poetes locals. Trabal anomenà Sallent "un dels nostres capitans d'indústria més significat, un dels nostres artistes més autèntics", i cridava l'atenció sobre el fet que fora de Sabadell "us trobàveu que us parlaven de teixits nostres i dels obradors de Sallent". Després de la mort de Joan Sallent,

l'empresa es va anomenar Joan Sallent, Successors. Dirigida pel fill, Eugeni, i pel seu cunyat, Francesc de P. Custòdi Pascual, va tenir l'honor d'imprimir l'històric llibre *Rosa mística* de mossèn Camil Geis.

A la dècada del 1940 la impremta va excel·lir en la impressió d'edicions de bibliòfil, que van assolir premis internacionals. Com ara *La Divina Comèdia* amb traducció de Josep M. de Sagarra, premi de l'exposició de Bibliòfils de París el 1948. Coetàniament, també s'hi van imprimir números de la revista clandestina *Ariel*.

L'empenta cultural. L'historiador Bengual Berenguer es demana d'on va sorgir l'impuls cultural, que cristal·litzava en autors, en obres i en editors, en una ciutat tan industrial. Pot resultar sorprenent, considera, que la ciutat-fàbrica, lliurada de manera aclaparadora al treball fabril, fos capaç de generar una vida cultural, que progressivament adquirí un gruix considerable, i que ja era prou apreciable al tombant del segle XIX al XX.

Aquesta empenta sorgeix d'una mentalitat democràtica que s'oposa a la ciutat industrial, amb dues manifestacions, no necessàriament contradictòries: l'individualisme i l'associacionisme, com ja han observat alguns autors.